

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

TELEFON ŠTEV. 2852.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštne ček. uradu šte. 13.633.

Gnili dovtipi „Jutra“.

Včerajšnje »Jutro« je objavilo visoko-političen uvodnik, ki pa je kljub temu tak, ko da bi bila politika tekma za zbijanje gnilih dovtipov. V tem članku da je namreč »Jutro« kratek pregled dela razpuščene zbornice in seveda konstatira, da je bila v prejšnji skupščini edina pozitivna stranka slavna SDS, grešnica vseh grešnic pa uboga SLS. Povest o pridnem Janezku in hudobnem Mihcu je pač postala temeljna modrost esdesarske politike.

Ta povest o pridnem Janezku nam pripoveduje, kako je SDS prevzela vso težino boja z Radićem in seveda tudi blesteče zmagala. In objektivni zgodovinar — tudi za take vede pri »Jutru« — bo moral priznati, da je samo zasluga SDS, če je danes država neprimerno močnejša na znotraj in na zunaj, ko leta 1924. Take šale pripoveduje »Jutro«, ko da bi bili že vsi Jugoslovani brez spomina.

Resnica pa je seveda čisto druga, kakor pa jo pripoveduje šaljivo »Jutro«. Boj proti Radiću se je vršil pri volitvah 1. 1925, ker bo menda tudi šaljivi gosposdi pri »Jutru« jasno, da se politični boji odigravajo na volitvah, ne pa po volitvah. Posledica teh volitev pa je bila, da je dobil St. Radić kljub vsemu policijskemu pritisku okoli stotisoč glasov več ko leta 1923 in tudi temu primerno večje število mandatov. Pri volitvah je torej zmagal Radić, ne pa g. Pribečević. Ko pa je Radić dokazal, da ga ni mogoče zlomiti, je sklenil s Pašićem, ne pa s Pribečevićem sporazum, ker je uvidel, da je zanj samo ena alternativa, da se ne ustraši niti pred revolucionarno borbo, ali pa sklene sporazum in prizna dejansko stanje razmer. Radić se je, kot pameten politik odločil za drugo ni tako je bil sporazum sklenjen in HSS je prišla v vladu. Nujna posledica tega pa je bila, da je odletela iz vlade SDS, ker je to Radić brez-pogojno zahteval. — Taka je resnica, »Jutro« pa dela gnili dovtip, da je zmagala SDS, ki je morala vsled svoje »zmage« iz vlade, pa čeprav se je naravnost krčevito držala za ministrske stolčke.

Silno se hvali »Jutro« tudi z zaključnim delom SDS. Pa tudi ta samo-hvala je samo gnil dovtip. Večina zakonov, ki je bila s pomočjo SDS sprejeta, je takšna, da bi bilo boljše, če sploh ne bi mogli biti sprejeti. Mnogi pa se še danes ne morejo izvajati, tako silno so za nič. In če omenja »Jutro« imenoma zakon o kmetijskih kreditih, da bi mogel ta imeti epohalne posledice, potem moramo reči, da so te epohalne posledice samo epohalen gnil dovtip. Če ni to res, naj navede »Jutro« samo enega slovenskega kmeta, ki je dobil po tem zakonu le 100 dinarjev kredita.

Nič čudnega ni, če je »Jutro« ponosno tudi na svojo manjšinsko politiko. Saj na nekaj morajo biti gospodje ponosni in če ni zaslug, morajo pač biti ponosni na napake. Samo to še čakamo, da bo »Jutro« pričelo pisati o velikanskih zaslugah SDS za Jadransko banko, za Slovensko banko, za Hipotekarno banko in morda doživimo tudi še slavospev na Plavšičevo akcijo za dvig dinarja. Kajti tudi v manjšinski politiki je pokazala SDS same napake, zlasti pa s svojo nesmiselno politiko represalij. To dokazuje tudi »Jutro«, ko navaža kot edin uspeh, tri zunanje-politične debate v naši skupščini. Ves ta krik je seveda našim bratom tam preko silno pomagal.

Toda vsi ti gnili dovtipi »Jutra« niso nič proti trditvi »Jutra«, da je SDS vodila najodločnejšo borbo proti korup-

Ljuba Davidović proti Vukičeviću.

Beograd, 20. avgusta. Ljuba Davidović je imel včeraj svoje zborovanje v Lazarevcu. Po zboru je konferiral s svojimi političnimi prijatelji, a je nato odšel v kosnanjsko okrožje, kjer je imel v Venčanih velik političen zbor. Zbor je bil dobro obiskan.

V svojem govoru je g. Davidović dejal, da je položaj demokratske stranke čvrst in jak in da so vse tendenciozne vesti o nesoglasjih, ki baje vladajo v demokratski zajednici izmišljene in grda laž. Mnogo je naših nasprotnikov, ki žele, da do nesoglasja v naših vrstah res pride, ali verujete, da so to samo pobožne želje. Eden od teh protivnikov je tudi predsednik vlade g. Velja Vukičević, kateremu smo pomagali, da je prišel do oblasti in da je sestavil vladu. G. Velja Vukičević misli, da je njegova dolžnost, da po razkolu v radikalni stranki izzove enak proces tudi v naših vrstah in da razbije enotnost in discipliniranost naše stranke. Ali njegova akcija nima in ne more imeti uspehov. Nikdar še ni bila demokratska zajednica tako močna kot je danes ko se bori proti njej tudi Vukičević.

Naša uprava je slaba, ker sta v njej nasilje in korupcija dva najvažnejša faktorja. Demokratska stranka se je odločila, da bide boj z nasilniki in korupcionisti. Treba je že vendar enkrat končati z nasiljem in terorjem. Krivice, ki so jih napravili ministri, bo demokratska stranka vedno bičala, pa tudi če so bile storjene pred 5 leti. Nadejam se, da bo treba čakati pet let, ko bomo sodili ministre, ki so obtoženi. Mi bomo imeli v narodni skupščini večino in postavili bomo ministre in gledali bomo na to, da jih pritiramo pred redna sodišča, ako so krivi obdolžitev, ki so naperjene proti njim. V upravi mora nastati red.

Mi hočemo gledati tudi na to, da se zakon o ministrski odgovornosti bolj precizira in napravi boljše, ker le na ta način je mogoče dobra konsolidacija in sanacija naše uprave.

Končno je Ljuba Davidović dejal, da morajo v novo skupščino priti ljudje, ki

bodo sposobni in poštini v delu za narod. Zborovanje je zaključil s pozivom na vse demokratske elemente v državi, da naj čvrsto stoje na braniku demokracije.

Po zborovanju se je vršil banket. Nato je Ljuba Davidović odšel v Soboto, kjer se bo sestel s svojimi somišljeniki in političnimi prijatelji.

DAVIDOVIĆ NAMERAVA OBNOVITI OBTOŽBO PROTI MAKSIMOVIĆU.

Beograd, 20. avgusta. Dasiravno je izjavil šef demokratske stranke g. Ljuba Davidović, da ne bo govoril o političnem položaju in s tem v zvezi o medsebojnih odnosih obeh koalicijskih strank, je vendar govoril g. Davidović na svojem zborovanju v Venčanih o najaktualnejših političnih vprašanjih. V političnih krogih se smatra, da je nad vse važna izjava Davidovića o nespremenjenem stališču Demokratske zajednice proti bivšemu notranjemu ministru Boži Maksimoviću. Še večjo senzacijo pa je izzvala v političnih krogih izjava Davidovića, da ne bodo demokraci odstopili od tožbe proti Maksimoviću, katero so svoječasno vložili v narodni skupščini. Radi tega se pričakuje, da bo prišlo med radikali in demokraci še do večjih komplikacij. Radikali očitajo Davidoviću, da nima pravice govoriti o človeku, ki se nahaja v stranki, ki tvori z demokratsko zajednico koalicijsko vladu. Ako je Davidović vedel, da se nahajajo v radikalnih vrstah taki ljudje, ki zaslužijo obtožbo naroda, zakaj je potem sklenil volilni sporazum z radikalno stranko. — Morda zato, da si osigura mandate?

Ljuba Davidović se strinja z mišljenjem opozicije in je pripravljen zbrati obtežilni material proti predsedniku današnje vlade Velje Vukičeviću in bivšemu notranjemu ministru Boži Maksimoviću.

Davidović bo odšel jutri v južno Srbijo, kjer bo priredil zborovanja svoje stranke. Na teh zborovanjih ne bo odgovarjal na Vukičevićeva izvajanja. Svoj odgovor, ki pa bo energičen in zelo oster, bo dal Davidović šele 6. septembra.

Priziv Sacca in Vanzettija — odbit.

Paris, 20. avgusta. Iz Bostona javljajo, da je vrhovno sodišče odbilo priziv Sacca in Vanzettija.

Newyork, 20. avgusta. Javljajo, da je vrhovno sodišče države Massachusetts odbilo prošnjo Sacca in Vanzettija za revizijo procesa. Obsojenca bosta v noči od nedelje na ponedeljek takoj po polnoči usmrčena.

Newyork, 20. avgusta. Ko je vrhovno sodišče ob 9. dopoldne (ameriškega časa, t. j. ob 4. popoldne evropskega časa)

odbilo pritožbo Sacca in Vanzettija, je vlada odredila, da vojska zasede vse železniške proge in vsa javna poslopja. Sacco se je poslovil od svojega 14 letnega sina. Izgleda, da je izgubil vsako nado na pomiloščenje. — Za večer so se pripravljale velike demonstracije.

Paris, 20. avg. Odločitev vrhovnega sodišča v stvari Sacca in Vanzettija je v francoski javnosti izzvala močan dojem. Nada, da bi bila obsojenca še rešena, je jako majhna.

ke. Nasprotno je Coolidge izjavil, da bo novo državo podpiral tudi materialno, da zagotovi njen obstanek.

AGITACIJA RADIĆEVCEV PO SRBIJI.

Beograd, 20. avgusta. Poslanec Narodnega seljaškega kluba dr. Sekula Drlejević odpotuje te dni v Prokuplje, kjer bo imel v sredo predavanje o problemih konsolidacije naše države.

Naj le dela »Jutro« gnile dovtype in na podlagi njih piše o svoji bodoči veliki volilni zmagi. Ko pa bodo gospodje dne 11. septembra šteli glasove in videli, koliko mandatov se je porušilo, tedaj bo tudi »Jutro« spoznalo, da je bilo vse pisanje o zaslugah SDS in njeni zmagi — samo gnil dovtip.

Velik uspeh naše avijatike.

Zürich, 20. avg. Pri poletu preko Alp za pokal kapitana Erharda je bilo udeleženi devet držav: Nemčija, Francija, Holandska, Italija, Čehoslovaška, Poljska, Švica, Švedska in Jugoslavija. Tekma se je začela v najtežjih atmosferskih razmerah ob pol 6. zjutraj in sicer v smeri Zürich — Thun — Bellinzona — Zürich. Od 25 letalcev jih je osem dospelo v Thun, šest pa v Bellinzono. S pota se je vrnilo v Zürich ali pa je zašlo 11 letalcev. Naš oddelek je došel ves; in sicer sta prišla Pajević in Vidali v Thun, kapetan Gradišnik pa v Bellinzono, kjer pa ga je z ostalimi vred letalski odbor zaradi slabega vremena ustavil. Popoldne je kapetan Gradišnik navzlic operaciji na nogi na svojo odgovornost odletel iz Bellinzone v Zürich in došel tja ob 15.22. Jury je po krivici sklenila, da se tekma v soboto ponovi. Pravico udeležbe bodo imeli tudi tisti, ki so včeraj zaostali ali se izgubili. — Vest, da je Gradišnik preletel Alpe in izvršil ves polet okrog Alp, je izzvala veliko senzacijo, in to tem bolj, ker organizacijski odbor o tem važnem uspehu ni prav nič obvestil časopisja. Vsi strokovnjaški krogi računajo, da bodo jugoslovanski udeleženci tekme zahtevali nagrado za sebe.

DANES SE PRIČNE V ŽENEVI KONGRES MANJŠIN.

Ženeva, 20. avg. V soboto se bo pričel kongres manjšin v Ženevi. Prvi dan bo imel sejo samo pripravljalni odbor. Stvarno se prične kongres šele v ponedeljek. Kongresu bo predsedoval dr. Viltan, vodja Slovanov v Italiji.

DNEVNI RED ZBOROVANJA MED-PARLAMENTARNE ZVEZE.

Paris, 20. avg. V času od 25. do 30. avgusta se bo sestala medparlamentarna zveza. Sestanka se udeleži okrog 400 odposlancev. Na dnevnem redu bodo vprašanja svetovne politike, evropske carinske zveze, razorožitve, borbe proti alkoholu, postavljanja temeljnih načel za mednarodno pravo itd. Predsednik republike Doumergue in vlada bodo člane zveze sprejeli.

VELIKANSKI ŠTRAJK KOVINSKIH DELAVCEV V BUDAPEŠTI.

Budimpešta, 20. avgusta. Včeraj je začelo stavitki 60.000 delavcev kovinskih tovarn. Posredovanje trgovskega ministra je ostalo brez uspeha, ker delavci zahtevajo, da se brezpogojno sprejmejo njih zahteve.

VELEPOSESTVO THURNA IN TAXISA — POLJSKA LAST.

Varšava, 20. avgusta. Država je prevzela v svoje roke vso posest Thurna in Taxisa v državi ter plačala za to 15 milijonov zlotih.

AVTOMOBILSKA NESREČA COSGRAVE-A.

London, 20. avgusta. Kakor javljajo iz Dublina je bil pri neki avtomobilski nesreči ranjen predsednik vlade svobodne države Irske Cosgrave. Njegove rane niso težke narave.

PTUJ DOBI PLETARSKO ŠOLO.

Beograd, 20. avgusta. Trgovinski minister je dovolil, da se v Ptuj ustanovi pletarska šola.

BEOGRAD - VEL. BEČKEREK 2:2.

Beograd, 20. avgusta. Včeraj se je odigrala nogometna tekma med reprezentanco mesta Beograda in reprezentanco Velikega Bečkereka. Izid tekme je bil 2:2.

Ministrski predsednik Vukičević v Ljubljani.

POZDRAVNI GOVOR DR. RAVNIHARJA. — POLITIČEN GOVOR MINISTRSKEGA PREDSEDNIKA. — SPORAZUM S SLS. — »GLASUJTE ZA NAŠE PRIJATELJE!«

Včeraj popoldne, kmalu po 5. uri se je pripeljal z Bleda v Ljubljano ministrski predsednik g. Velja Vukičević. Peljal se je z avtomobilom najprej k velikemu županu g. dr. Vodopivcu, kjer se je zadržal skoro eno uro, potem pa je odšel v spremstvu g. velikega župana peš do magistrata, kamor je bil sklican na izrečno željo g. ministrskega predsednika sestanek zastopnikov organizacij NRS iz cele Slovenije. Poleg lepega števila delegatov, ki so napolnili magistratno dvorano do zadnjega kotička, so se sestanka udeležili tudi: Oba velika župana v Sloveniji dr. Vodopivec in dr. Schaubach, mestni komisar dr. Mencinger, načelnik v ministstvu notranjih zadev, g. dr. Svetek, bivši veliki župan dr. Lukan, min. n. r. g. dr. Zupanič, dr. Emil Stefanovič iz Maribora, župan Kratner iz Kamnika in lepo število najodličnejših zastopnikov radikalne stranke.

POZDRAVNI GOVOR DR. RAVNIHARJA.

Burno pozdravljen je vstopil v dvorano g. ministrski predsednik, kjer ga je pozdravil predsednik krajevne organizacije NRS za Ljubljano g. dr. Ravnihar s sledečim nagovorom:

»Čast mi je danes pozdraviti v imenu slovenskega dela Narodne radikalne stranke g. ministrskega predsednika v naši sredi. Pozdravljam ga v slovenskem jeziku, ne iz kakih demonstrativnih namenov, ampak zato, da morem iskrenje povedati, kako drag nam je naš mili gost, kateremu želim v svojem in v imenu nas vseh najlepšo dobrodoščilo.

Prav mnogokrat smo že imeli čast pozdraviti veljake naše stranke v beli Ljubljani, ki so k nam prihajali iz Beograda. Toda skoro vedno smo bridko občutili, da smo takorekoč zapostavljeni. Težko nam je bilo, ker smo pogrešali moralne pomoči, ki jo potrebuje vsak del stranke, čeprav majhen, a vendar integralni njen del. Zgodilo se je celo nasprotno, da so nas polagali na žrtvenik naših najprejšnjih neprijateljev in sovražnikov.

Zato pa je naša hvaležnost tem večja, ker je g. ministrski predsednik sam izrazil željo, da stopi z nami v stik. S tem je g. ministrski predsednik dokumentiral, da smo tudi mi vrlo važna jedinica NRS. On nam daje s tem jamstvo, da bomo mi tudi ob pogodbi med NRS in SLS popolnoma enakopravna politična skupina.

V g. ministrskem predsedniku gledamo pogumnega prvobornika za konsolidacijo naše države. On je pokazal, da je dovolj pogumen prelomiti z železno tradicijo neprestane strankarske borbe za moč in oblast, ki je pahnila naš parlament v popolno brezdelje. To je poudaril naš ministrski predsednik že v svojem znanem pismu na N. V. kralja, v katerem nam je podal jasn program za bodočnost. Ako on ne bi bil drugega storil, kakor da hoče politiko postenja, smo mora biti hvaležna vsa domovina.

Poštenje je koren prave demokracije. Zato lahko z vsem optimizmom gledamo v bodočnost. Tudi sedanje volitve dokazujejo, da je njemu poštenje resna stvar in zato imamo v Sloveniji svobodne volitve: V znaku prave demokracije bo slovenski narod izrazil svojo svobodno voljo.

Vsa naša hvaležnost velja možu, ki ga je modrost Nj. Vel. kralja postavila na to odlično mesto, in zato mu kličem bratski: Živijo. (Zborovalci prireajo g. min. predsedniku burne ovacije).

Govor ministrskega predsednika g. Vukičevića.

Ko so se navdušeni klici polegali, je začel ministrski predsednik g. Velja Vukičević govoriti. Govoril je krepko, jasno, odločno: »Gospoda! Prijatelji! Oprostite mi, da bom govoril srbsko, baš iz tega vzroka, kakor je govoril g. dr. Ravnihar slovensko, pa upam, da boste tudi vi mene tako razumeli, kakor sem jaz razumel njegov lepi pozdrav (klici: Bomo!).

Gospoda in prijatelji! Zahvaljujem se vam za topli pozdrav in za vaš obilni obisk. Jaz sem si zamišljal ta sestanek nekoliko ožji, a vendar sem vesel, ker vas vidim toliko zbranih. Pogostokrat sem si želel, da bi se mi nudila priložnost, da vidim in spoznam svoje ljubljanske tovariše, ki so se pridružili naši veliki radikalni stranki in ideji. Jaz upam, da se to, kar je omenil gospod predgovornik na naslov Beograda, ne bo več ponavljalo in da bodo naše medsebojne zveze vedno močnejše.

ZA SPOSOBEN PARLAMENT.

Kakor vsi veste, se nahajamo v sredi volilne borbe. Volilni boj ima nalogo, da izide iz njega parlament, ki bo hotel in mogel delati. Prejšnja skupščina za resno parlamentarno delo ni bila niti voljna niti sposobna, zato pa se je morala umakniti, da pride druga, ki ne bo dragocenega časa tratlila s pripovedkami, ampak ki bo resno delala.

Volilno gibanje v mariborsko-celjskem volilnem okrožju.

Maribor, 19. avgusta.

Letošnje volilno in splošno agitacijsko gibanje je v našem okrožju mnogo tiho in mirno kakor je bilo pri dosedanjih skupščinskih volitvah. Deloma je temu kriva sedanja poletna doba, ko ima osobito naše kmečko ljudstvo mnogo posla na polju in v vinogradnikih, deloma pa manjše zanimanje širših mas za volilno-politična vprašanja. Splošen vtis je, da se je volilcev lotila apa-

NERESNA AGITACIJA.

Podlaga za delovni program bodoče vlade je pismo, ki sem ga napisal na naslov Nj. Vel. kralja ob razpustu prejšnjega parlamenta. Tam je našeto vse, kar država potrebuje in tam sem se dotaknil vseh vprašanj, ki se morajo razčistiti.

Kljub vsej jasnosti tega pisma pa se je razvila v časopisju polemika o bledskem sporazumu, dalje o tem, kaj se zahteva in ne zahteva, in končno še o reviziji ustave. O tem ni niti govora v pismu. Čudno je, da o reviziji ustave govorijo največ oni, ki je še do danes niso uresničili: Če človek postane danes minister, se mora še danes učiti 6 ali 7 zakonodaj. Ta stranpot pa je velika napaka naše volilne polemike, ki jo je treba postaviti na realno podlago. Realni volilni program pa obsega moje pismo, ki je edino prava volilna parola, na podlagi katere naj se narod opredeli.

VOLILNI TEROR.

Pribeči in drugi se pritožujejo nad volilnim terorjem in nad nasilji. A kakšno nasilje je to? Že g. dr. Ravnihar je rekel, da volilnega nasilja v Sloveniji ni in tako je tudi drugod. Je pa pri vsakih volitvah vedno jako nerodno to za nekatere stranke in kandidata, da vsi ne morejo biti izvoljeni. Ti se potem vedno pritožujejo.

ZA POSTENJE V STRANKI.

Na drugi strani pa smo mi radikalni v položaju, da napravimo tudi v stranki red. Na naš naslov je izrečen težak očitek, da je naša stranka korupcijska. Mi moramo pa na vsak način doseči, da ta očitek izgine. Mi moramo dokazati, da smo sami dovolj močni, da potisnemo iz stranke vse one ljudi, ki so škodovali našemu ugledu. A to je koncem koncev naša domača zadeva. Mi moramo priti zopet do na znotraj močnega in kompaktnega kluba, ki bo iz sebe izločil vse, kar ni dobro in zdravo. To je smisel volitev, kolikor se te tičejo radikalne stranke kot take. Toda volitve niso bile razpisane zaradi radikalne stranke, ampak zato, ker je zahtevala njihov razpis državna potreba. Po volitvah se bodo naše notranje razmere do temelja razčistile.

SPORAZUM S SLS.

Smatral sem tekot političnih dogodkov za potrebno tudi to, da se poskusim sporazumeti tudi z dr. Korošcem, zastopnikom najmočnejše politične skupine v Sloveniji, ki nosi za politične razmere v Sloveniji tudi največjo odgovornost. Videl sem takoj, da za skupno delo ni nobenih ovir. Dr. Korošec je moje pismo prebral — drugi ga niso — in tudi on je razumel, da lahko skupno dela z nami na podlagi v pismu označenega programa. Tako sva se sporazumela. Dr. Korošec je že sam na svojih shodih povedal, da bo njegova stranka po volitvah v vladi, in jaz mislim, da to ne bo radikalni stranki v škodo, za državo pa bo to velika korist.

INTIMEN SPORAZUM.

Gospoda in prijatelji! Dne 11. septembra je dan, ko bo narod svobodno izrazil svojo voljo. Mi polagamo vse svoje upe na delo, tudi na vaše delo! Potrebno pa se mi zdi, da vam povem, da sem se s stranko dr. Korošca sporazumel za delo — naš sporazum je zelo intimen, mnogo intimnejši kakor oni, ki je sklenjen med strankami demokratske zajednice. Sporazum bo zelo koristil radikalni stranki in državi in SLS in celi Sloveniji. Upam, da mi verjamete, da se s sklepom sporazuma nismo zmotili! Za vaš prisrčni sprejem pa se vam kar najtopleje zahvaljujem. (Burno ploskanje.)

GLASUJTE ZA NAŠE PRIJATELJE!

Po končanem govoru je g. dr. Ravnihar predstavil g. min. predsedniku več odličnih članov NRS, s katerimi se je g. Vukičević zelo prijazno razgovarjal, zlasti z mestnim komisarjem g. Mencingerjem. Pri tej priložnosti je pogovor nanesel tudi na kandidatno listo NRS za ljubljansko oblast, ki je sodiše zaradi neklih formalnih napak ni sprejelo. Tu je dejal g. Vukičević v navzočnosti obeh velikih županov in mestnega komisarja po kratkem preudarku: »E, pa če je tako, da nimate svoje liste, potem je potrebno, da glasujete za naše prijatelje in zaveznike!« Po kratki intimni konferenci, ki jo je imel g. Vukičević z velikim županom za mariborsko oblast dr. Schaubachom v stranski sobi mestne posvetovalnice, se je ob tridesetih na osmo uro odpeljal na kolodvor.

INTIMNA VEČERJA.

Na kolodvoru je bila skupna intimna večerja, na kateri so bili razen predsednika vlade Vukičevića še dr. Korošec, vojni minister general Hadžić, general Kalafatović, vel. župan dr. Vodopivec, oblastni predsednik dr. Natlačen, dr. Vladimir Ravnihar in dr. Stefanovič iz Maribora.

Ob 8.50 se je predsednik vlade odpeljal s spremstvom v Beograd.

krat ne vodijo tako sistematične agitacije, kakor so jo vodili prišnja leta. Izjemo tvorijo samo nekateri kandidati, ki so že več tednov na delu v svojih volilnih okrajih. Teren je za SKS zelo težak, posebno v onih krajih, kjer tvorijo večino bivši pristaši H. S. S. Splošen vtis je, da bodo ostali SKS zvesti le oni stari pristaši, ki so pristopili bolj iz programatičnih kakor iz malkontentnih ozirov. Po dosedanem objektivno presojanem stanju, bo mogla biti SKS zadovoljna, če si bo ohranila vsaj dva mandata od dosedanjih treh. Glavni kontingent glasov je dobila ta stranka doslej vedno v Prekmurju in v občinah, ki meje na ozemlje bivše Hrvatske, ravno tam bo pa sedaj izgubila mnogo. Ljudstvo se odvraca od g. Radića in si išče nove orijentacije, kar dokazujejo najlepše skoro vsi dosedanja shodi in sestanki kandidatov in agitatorjev SKS.

Samostojna demokratska stranka, ki je prvotno oznanjala da dobi najmanj tri mandate, je sedaj že sama reducirala svoje nade na dva mandata, dejansko stanje pa je tako, da se bo morala silno truditi, da bo ohranila svoj dosedanj edini mandat. Računi, katere je delala z gg. Urekom, Roškarjem, Tumpejem in Godino se krhajo. Gg. Urek in Roškar ne bosta niti v svojih okrajih pridobila toliko, da bi nadoknadila ono, kar bo SDS izgubila na svojih prejšnjih volilcih. G. Tumpej, ki naj bi predstavljal koalicijski SDS in NSS je samo disident, kajti za njim ne stoji v cellem volilnem okrožju niti 50 narodnih socialistov. Vodstvo NSS v Mariboru se je odločilo, da bo podprlo drugo, narodno-socialistični najbližjo stranko in ne SDS. G. Godina je med evangeličani v Prekmurju osamljen in v borbi proti kandidaturi g. Štoreca na listi radikalno - demokratske zajednice brez moči, razen tega se pa obračajo od SDS mnogi njeni dosedanja odlični člani na deželi in v mestih. Shodi SDS so po veliki večini silno slabo obiskovani, tako je imel n. pr. g. dr. Pivko na svojem volilnem sestanku v Marenbergu celih 11 ljudi, med katerimi pa sta bila dva pristaša druge stranke, pa še ostala deveterica ni bila cela iz Marenberga, temveč so bili zastopani tudi pristaši SDS iz Vuhreda. Nič boljše se ne godi SDS tudi v mnogih drugih krajih našega volilnega okrožja.

Mnogo upanja na uspeh ima nasprotno lista radikalno-demokratske zajednice, kateri so se pridružili po veliki večini tudi narodni socialisti in bivši Radićevi volilci v Prekmurju. Doslej je imela zajednica že več dobro obiskanih shodov in sestankov, na katerih so nastopili tudi dosedanja odlični pristaši drugih strank, posebno pa SDS. Tako je n. pr. na sestanku v Gornji Radgoni, ki se je vršil v nedeljo 14. t. m. nek dosedanja voditelj tamošnje SDS javno izjavil, da se pridružuje akciji zajednice in odločno obsodil politiko in metode SDS. Enako odvrčanje od SDS se opaža tudi v mnogih drugih krajih. Veliko zanimanje vlada za zajednico v Prekmurju, kjer je pridobila za sebe tišose volilcev, dalje v trboveljskih revirjih in v mnogih drugih srezih. Ako bo zajednica znala izkoristiti ugodno razpoloženje volilcev za svojo akcijo, potem ji je uspeh brez dvoma zagotovljen.

Zelo živahno agitacijo, dasi kolikor mogoče tajno in prikrito, vodijo tokrat Nemci, ki so posvetili posebno pozornost madžarski manjšini v Prekmurju. Istotako se trudijo utrditi svoje vrste po mestih in trgih in okrepiti svoje pozicije z nemškutarji in raznimi malkontenti. Kljub temu je že danes popolnoma izven vsakega dvoma, da na uspeh ne morejo računati. Uspehi bi mogli samo v slučaju, ako bi šli z njimi kompaktno prekmurški Madžari, kar pa ni dosti verjetno.

Mnogo pripovedujejo o svojem upanju na uspeh tudi socialisti (Petejan), ki pa jemljejo v svojo kalkulacijo tudi onih imaginarnih 17 radićevskih organizacij v dolnjelendavskem okraju. Ta, pridružitve radićevcev v Dolnji Lendavi je za poznavalce tamošnjih dejanskih razmer samo velika komedija. Gg. Petrovič in Gabor nimata za seboj niti 17 ljudi, še manj seveda 17 organizacij, ki so že davno le organizacije na papirju. Vsa ta kupčija je na las podobna oni znani kupčiji iz Gogoljevih »Mrtvih duš«.

Möderndorferjeva skupina, kateri so se pridružili tudi dekalisti (komunisti) bo nad vse nevarno huda konkurentinja socialistom in zelo verjetno je, da bo dobila toliko delavskih glasov, da bo preprečila izvolitev g. Petejana. Ni niti izključeno, da bi bil g. Möderndorfer izvoljen.

Kot kurioznost in posebnost mariborsko-celjskega volilnega okrožja je lista g. Zagorskega, ki pa nima resnega značaja. Postavljena je le zato, da dobi naša volilna borba poleg tragičnega tudi komičen značaj in se bo tako odigravala v znamenju tragičkomedije. Zdravo jedro bo iz te tragičkomedije izluščil komaj epilog, ki se bo odigraval po — 11. septembru. Mrtve in žive bomo prešteli šele tedaj.

— M. S. —

Politične vesti.

— HSS in SDS od vlade izključeni. Na poziv predsednika vlade je prišel na Bled dr. Milivoj Jambrišak, nosilec neodvisne liste v Medjimurju. Po daljši konferenci, ki jo je imel Jambrišak z Vukičevićem, je izjavil novinarjem: Kar se tiče Hrv. seljačke stranke, ta ne more priti v poštev za sestavo vlade. Ravno tako pa tudi samostojni demokrati vsled svoje politike, zlasti pa vsled nastopa S. Pribičevića. Kar se tiče odnosa med Vukičevićem in dr. Korošcem je dr. Jambrišak mnenja, da obstoji med njima popolna soglasnost in sicer tudi za njima po volitvah. Končno je še dejal dr. Jambrišak, da potuje skupno z Vukičevićem v Beograd, kjer bo interveniral za razne potrebe svojega volilnega okrožja.

— Spor med Vukičevićem in Davidovičem nikakor nima tega pomena, kakor bi hoteli nekateri opozicijski, zlasti eadsarski listi. Je sicer res, da obstoji med Vukičevićem in Davidovičem precejšnje

nasprotstvo, niti misliti pa ni, da bi moglo to nasprotje postati tako veliko, da bi ogrozilo sedanjo vladno koalicio. Upoštevati je tudi to, da je treba tako Vukičeviću ko Davidovičeve izjave preprosto tudi s stališča volilne borbe, ko se zaradi volilnega uspeha reče več ko običajno. Naj zato opozicijski listi še tako pišejo o sporu med Vukičevićem in Davidovičem, je vendar sigurno, da ostane situacija do 11. septembra neizpremenjena. Volitve pa morejo ustvariti novo situacijo in potem ne bodo merodajni razni predvolilni spori voditeljev, temveč odločevali bodo samo rezultati volitev.

— O razcepjenosti radikalne stranke. Opozicijski listi tudi mnogo pišejo o razcepjenosti radikalne stranke. Tudi te vesti so silno pretirane. Je sicer res, da imajo radikali v nekaterih okrajih tudi po štiri liste, toda to ni vzeti pretrgačeno. So to le osebni spori kandidatov in mesto da bi jih reševal glavni odbor radikalne stranke, jih rešuje narod sam. Seveda morajo ti spori imeti za posledico, da bo radikalna stranka izgubila nekaj mandatov, toda to je naravno. Kajti stranka je izgubila svojega voditelja Pašića in ker več ni njegove avtoritete, le zato so se ti osebni spori tako pomnožili. Cisto zmotna pa je misel, da bodo ti spori trajali tudi po volitvah, nasprotno je sigurno, da bodo tedaj vsi ti spori prenehali in bo v Narodni skupščini stranka tako enotna, kakor je bila. — Tudi ni nobenega boja med vlado in glavnim odborom radikalne stranke, pa čeprav imajo v njem pašićevi večino. Staro načelo radikalov je namreč, da se nikdar ne napada vlada, katere predsednik je radikal.

— Bolgarski tisk proti St. Radiću. Nepremišljena izjava St. Radića o nameravani abdikaciji kralja Borisa je napravila seveda na Bolgarskem najslabši utis. Bolgarski politični krogi poudarjajo, da je popolnoma nemogoče, da bi podal kralj Boris kako tako izjavo, ko je znana njegova skrajna pravičnost pri davanju izjav. »Demokratski zgovor« tudi piše o Radićevi izjavi in pravi, da je navadna laž in izmišljotina. Radić s svojo izjavo ni niti najmanj koristil jugoslovansko-bolgarskemu zblizanju, temveč mu nasprotno zelo škodoval. List pa napada tudi beograjske prestolinske liste, zlasti one, ki so v stikih z vlado, ter jim zamerja, da so skušali Radićevo izjavo izkoristiti, mesto da bi jo kot očitno izmišljotino zavrnil. Končno vprašuje list dr. Marinkovića, kaj bi storil, če bi slično neokusno vest o kralju Aleksandru prinesli sofijski listi.

— Sporazum med Vatikanom in češkoslovaško vlado radi Husove proslave. Praška »Tribuna« je objavila izjavo monsignora Cariacci-a, ki vodi pogajanja za obnovitev diplomatskih odnosov med Vatikanom in Češkoslovaško. Monsignor Cariacci je izjavil, da se je ob priliki svojega bivanja v Pragi prepričal, da ima Husova proslava mnogo bolj naroden, ko pa verski značaj. Spoznal sem, da bo morala kurija z nacionalnim značajem proslave računati. Prepričal sem se tudi, da ni mogoče tolmačiti navzočnosti ministrov, kot eksponentov političnih strank, pri proslavi kot provokacij. Tudi rimska kurija se je prepričala, da je imela letošnja proslava Husove slavnosti samo naroden značaj. Zato sem prepričan, da bodo odnosi med Vatikanom in Češkoslovaško v kratkem obnovljeni.

— Preokret v kitajski revoluciji. Demisijski generala Čangkajška ni položaj na Kitajskem prav nič razbistrila. Po njegovem odstopu se bosta obe kitajski vladi, to je vlada v Hankovu in v Nankingu približali, ker sta si zelo slični v svojem delovanju in programu. Obe vladi sta meščanski in tvorita protikomunistično krilo v nacionalno revolucionarnem gibanju na Kitajskem. Med njima se jasno vidi, da ni posebnih političnih diferenc, zato je pričakovati zopetne združitve vlad v Hankovu in Nankingu. V obeh vladah prevladuje zelo militarističen duh. Težava je tudi v tem, ker se generali še ljuteje napadajo med seboj kot doslej. Položaj pa je še toliko kritičnejši, ker je zadržanje generala Fenga zelo čudno in ker predstavlja general Feng s svojo armado — najmočnejšo vojaško silo v južni stranki.

— Amerika zahteva zase najmočnejše zračno brodogoj na svetu. Iz Newyorjka poročajo, da je izjavil državni podtajnik za zračno brodogoj, M. Edward Warner, da je namen Zedinjenih držav, zgraditi si najmočnejše zračno brodogoj na svetu. Ameriška mornarica ima dosedaj dovršenih 500 vojaških letal, kar pa ne zadostuje.

Kratke vesti.

Mont Blanc, ki je preimenovan v Benito Mussolini, je visok 4748 metrov in torej ne gre za glavni vrh Mont Blanca (4817 m), ki leži na francoskem ozemlju in na katerem sedaj plapolata francoska trobojčica.

Med Stalinom in narodnim komisarjem Osinskim je prišlo do težkega spora. Osinski (bivši knez Obolenski) je zagrožil z demisijsko.

Na municijsko skladišče 11. bolgarskega polka je bil izvršen atentat, ki je uspel. Eksplozije so trajale celih 6 ur.

Oporoke kralja Ferdinanda ni mogoče izvršiti, ker nedostajajo sredstva.

Ricciotti Garibaldi, bivši veliki nasprotnik fašistov, se bo z dovoljenjem fašistovske vlade za stalno nastanil v Italiji, ker so vse druge države odklonile vizum temu agentu provocateurju.

Madžarska vlada bo predložila parlamentu zakonski načrt, po katerem ne bo več budimpeštanski župan izvoljen od občinskega sveta, temveč imenovan od vlade. Fašistovska šola deluje na Madžarskem dobro.

Lord Rothermere v sadregi. Židje iz Karpatske Rusije so se obrnili na lorda Rothermera, da se zavzame za preganjanje žide na Madžarskem.

Primo de Rivera je izjavil v Santandem, da bo odstopil po sklicanju narodne skupščine (ki ne bo voljena, temveč imenovana).

Volivni teror in stranke.

Da še v naši državi precej časa ne bomo tako daleč, da se bodo vršile volitve absolutno svobodne, je vedno gotovo. Toda enako gotovo pa je, da ni samo policija kriva, če so volitve nesvobodne, temveč tudi stranke in volivci sami. Če bi na primer bili vsi volivci brez izjeme pripravljeni braniti volivno svobodo in če bi tudi sami spoštovali vsako tuje prepričanje, potem bi bila najpopolnejša volivna svoboda takoj tu. Toda le redki so oni volivci, ki so pripravljeni braniti volivno svobodo. Še bolj redki pa so oni, ki spoštujejo tudi mnenje nasprotnika. In tu je prvi in glavni vzrok, da nimamo volivne svobode in da je ne bomo imeli, dokler ves narod ne bo za demokracijo dozor.

A tudi naše stranke so krive, če ni volivne svobode. Mislino, da ni v Jugoslaviji stranke, ki ne bi bila pripravljena zatisniti eno oko, kadar se vrši nasilje v njen prid. Tedaj najde vsaka stranka polno izgovorov, da z njimi volivno nasilje, oleda. Sploh so naše stranke nad volivnimi nasilji ogorčene le tedaj, kadar se gode ta njim v škodo.

Klasičen primer je tudi v tej stvari slavna SDS. Ko je bila l. 1925 v vladi in ko so se vršile skupščinske volitve, tedaj so se vršile v Sloveniji volitve pod takim pritiskom, kakor ga Slovenci še nikdar niso doživeli. Brez pardona je tedaj nastopala SDS proti svojim nasprotnikom in preganjala uradnike ter jih premeščala in pošiljala v peazion. Tak teror je tedaj divjal, da ni mogel niti dr. Korošec zborovati v Ljubljani. Še huje stvari ko v Sloveniji, pa je vršila SDS v južnih krajih in samo zaradi lepšega gotovo ni dobila na Hrvaškem ime batinaške stranke.

Sedaj pa, ko ni opaziti niti najmanjšega terorja, pa pride sam šef SDS, g. dr. Zerjav in besedi o volivnem terorju v Sloveniji. Pozvan, da navede le en konkreten odkaz za ta teror, molči, zato pa ponavlja svojo neresnico. Tako postopanje je vredno vse obsode, ker pomeni naravnost podpiranje nasilnikov. Ali mar ni za te ljudi lepšega izgovora, kakor če morejo dokazati, da je bila pritožba o terorju izumljena. Z lahkoto morejo nato govoriti: Kakor so se izkazali očitki glede terorja v Sloveniji kot grda laž, tako je tudi s temi očitki drugod. In prazni in lažni očitki glede Slovenije so potem opravičilo za nasilja v drugih krajih.

Ni pa samo SDS to zakrivila, temveč tudi druge stranke niso brez krivde. V »Narodni politiki« čitamo n. pr. o Radičevem terorju, Radičev »Narodni Vač« pa piše o nasilju davidovičevcev na Hrvaškem itd. Če pa ne bodo niti opozicijske stranke in cni, ki venomer naglašajo, da so za svobodo volitev, te svobode tudi spoštovali napram svojim nasprotnikom, potem se seveda ni čuditi, če ostane ta svoboda večna pastorka.

Poleg direktnega volivnega terorja, pa ob-

stoji še drug teror, ki ni nič manj učinkovit, čeprav je bolj prikrit. En tak teror smo po zaslugi SDS preživeli l. 1925, kakor je o tem prav lepo govoril tudi g. dr. Marinković v enem svojih poslednjih govorov. Leto 1925 so vladne stranke delile vse ljudi v dva tabora, v zadržavne in protizdržavne elemente. In ker so imeli v svojih rokah vso vladno moč in vrhu tega dokazali, da znajo svojo moč tudi brezobzirno izkoristiti, se je marsikdo bal voliti po svojem prepričanju.

V isto poglavje volivnega nasilja spada tudi zloraba vere in tiska. Kdor zlorablja vero, ta ubija volivno svobodo in ta naj o svoji demokratičnosti lepo molči. V bistvu je prav tako reakcionaren ko odkrit terorist. V isto kategorijo pa spada tudi oni, ki zlorablja moč tiskane besede. Naj ne kleteta o svoji vnemi za volivno svobodo stranka, ki trpi, da njen tisk potvarja besede nasprotnika in da vedoma piše neresnico. Taka stranka ubija z lažjo ravno tako volivno svobodo, ko isti, ki uporablja surovo silo, da si prilasti volivno kroglico. Dejanje obeh je v jedru enako teroristično s samo to razliko, da je nasilno dejanje manj pedlo, ker je odkrito, dočim je laž samo v rokavice oblečeno nasilje.

Imamo pa še končno najbolj podlo volivno nasilje in to je ono, ki ga vrši denar. K slabo situiranemu volivcu ali k takemu, ki je v trenutni denarni zadregi, pride plačane kapitalistične stranke in premoči z denarjem volivca, da se izneveri svojim idealom in da za gotov denar proda svoje prepričanje. Je to najbolj podlo izrabljanje človeške nesreče in kazen za tak zločin nad človeškim dostojanstvom ni nikdar zadosti velika. Zakaj iz tega kupovanja duš izhaja vsa moralna dekadenca poveljne dobe in v tem je vzrok, da je načelna borba vedno bolj potisnjena v ozadje.

Tudi tega denarnega nasilja ni bila obvarovana Slovenija, kakor so dosedaj pokazale vse volitve. In morda je ravno v tem eden glavnih vzrokov, da je že toliko ljudi obupalo nad našim političnim življenjem.

Volivna svoboda je predpogoj pravega spoštovanja državljskih pravic, toda tudi volivne svobode ni mogoče priboriti na mah. Tudi za to svobodo je treba narod pripraviti, zlasti pa se morajo za njo usposobiti stranke. Dokler pa bo strankam volivna svoboda le volivno geslo, dokler jo bodo same teptale dan na dan, tako dolgo tudi ne pride do volivne svobode in naj bo ta stokrat uzakonjena.

Zato pa se najuspešnejše bori za volivno svobodo, kdor se bori proti farizejem svobodne misli, kdor se bori proti strankam, ki poznajo volivno svobodo le takrat, ko je ta njim v prid.

Med temi nesvobodomiselnimi strankami pa gotovo ni na zadnjem mestu — SDS.

Volivna borba.

Volivni shodi in sestanki Radikalsko-demokratske zajednice. Tekom zadnjih dni so se vršili v mariborsko-celjskem volivnem okrožju shodi in sestanki Radikalsko-demokratske zajednice v Šmarinem ob Paki, Mozirju, Šoštanju, Dravogradu, Libelčah, Prevaljah, Mežici, Gornji Radgoni, Cvetkovcih, Ptujju, Apačah, Sv. Miklavžu, Dolgošah, Hočah, Razvanju, Gornjih Hočah, Trbovljah, Rogatu, Tršici, Sv. Trojici, Sv. Katarini, Sv. Roku ob Sotli in v mnogih drugih krajih, posebno v Prekmurju, kjer se vrše shodi in sestanki vsak dan. Prihodnje dni se bo vršilo preko 100 večjih in manjših shodov in sestankov v raznih krajih Stajerske in Prekmurja.

Ninčev mandat v nevarnosti. Dr. Momčilo Ninč kandidira v Gornjem Banatu. Da bi svojo kandidaturo bolj zagotovil, je postavil Ninč za svojega okrajnega kandidata za okraj Bečkerek in mesto Vel. Bečkerek Madjara Imra Baradija. To kandidaturo pa so Srbi Ninčev silno zamerili, ker je Bečkerek popolnoma srbski in je bil tu vedno izvoljen Srb za poslanca. Zato je zlasti sedaj, ko dela lord Rothermere za revizijo Trianonskega mira, škodljivo, da je Madjar kandidat v Banatu. Zato je verjetno, da bodo skoro vsi Srbi, kolikor ne pripadajo kakim drugi srbski stranki, glasovali za listo radikala Slavka Miletića, ki je tudi sicer v Vojvodini precej priljubljen.

DA SE POGOVORIMO...

(V. del replike na odgovor marksistov.)

Odgovor g. Ivanu Grahorju.

Kako pojmujejo marksisti nacije, sem pokazal in dokazal s citati najavtoritativnejših marksističnih ideologov. Oni dejansko ne priznavajo nacij! Kakor vse moje ostale trditve, ostane tudi ta nepobita.

Ne odgovarja povsem znatstveni resnici, da je maksizem odkril nekeake nove neznane zakone človeškega razvoja družbe. Marks je samo »znatstvenost« obdelal ekonomsko zgodovino Anglije, ki jo je on smatral kot tipično za kapitalističen razvoj. Toda v nadaljnjem toku kapitalističnega razvoja se je pokazalo, da teze, ki jih je postavil Marks na podlagi tega proučavanja, absolutno niso točne. Kajti Marks sploh ni bil ustvarjajoč genij, temveč kriličen duh z močno silo, sinteziranj. Osnovna napaka v marksizmu je njegov »duh« ali bolje neduh, njegovo materialistično in mehanično pojmovanje življenja. V tem, ker smatra marksizem neutralizem za glavno oporišče svojih teorij, je zgrešenost osnove vse njegove zgradbe... (glej dr. Mirko M. Kosić: Osnove ekonomske politike, knjiga I.). Radi tega tudi marksistično pojmovanje pojava narodov in v narodnih vprašanj nima in ne more imeti kakih absolutnih znatstvenih vrednot.

Marksistično pojmovanje pravice samoodločbe narodov sem ravno tako demaskiral v posebnem članku. Oni te pravice ne priznajo. To so prazne fraze v ustih marksistov. Ne, g. Grahor, jaz se nisem postavil na glavo, jaz gledam stvari take, kakor so in to svoje stališče vedno z razlogi argumentiram.

Po čem sklepate vi, prosim vas, da sem jaz »velesrbski, antislovenski šoven«? Jaz kategorično odklanjam to od sebe kot insinuacijo. Če vi niste spremljali mojega skromnega javnega dela v Sloveniji, potem stavim jaz komurkoli na pregled vse moje članke, pesmi, beleške in koncepte javnih govorov in celo svoje privatne prepise o predmetu, da se more vsak prepričati o nasprotnem, kar trdijo g. Grahor in njegovi tovariši.

Prosim vas, da mi sporočite, kateri so poleg Slovencev, Hrvatov in Makedoncev v Jugoslaviji še oni narodi, ki se morajo pobratiti z nami Srbi? Povejte nam attribute, radi katerih so Makedonci poseben narod? (Mar ne veste, da je hotela Avstrija nasiloma ustvariti bosanski narod in bosanski jezik ter tudi dalmatinski narod in dalmatinski jezik itd!?)

Če trdim, da zahtevamo mi radikali likvidacije vseh nacionalnih vprašanj v Jugoslaviji, mislim, da to ni nikaka demagogija, temveč navadna konstatacija historičnih faktov. Dokaz za to je vsa naša politika v zad-

(dr. Kraft), 11. nikičevska, 12. NRS in srbske stranke.

Srem ima 15 list: 1. HSS (dr. Kežman), 2. Dr. Nikić, 3. republikanske (Došen), 4. Hrv. blok (dr. Bazala), 5. HPS (dr. Šimrak), 6. rad. Maksimović, 7. rad. Janjić, 8. rad. Ljuba Popović, 9. rad. Dragiša Stojanović, 10. dem. Milojević, 11. dem. Kerečki, 12. SDS, 13. Nemei, 14. soc., 15. zemljoradniška.

V sev. in južni Dalmaciji je vloženo po 7 list in to: of. HSS, dis. HSS, Hrv. blok, NRS, dem. in zemljoradniška, SDS, HPS. — V sev. Dalmaciji Hrv. blok nima liste, zato pa imajo posebno listo pašičevci.

Alojzij Musil:

Demokracija v Združenih državah.

Nezadovoljnost s sedanjim načinom demokracije vlade in uprave v Združenih državah ne narašča le med mladino, pač pa tudi med odraslimi. Vsi statistiki priznavajo, da se niti 50% volilcev ne poslužuje svoje pravice pri izbiri članov zakonodajnega zbora in pri določitvah sodnikov in višjih in nižjih uradnikov. Vsled tega vodijo vse volitve skupine posameznih strank in sicer, kot se splošno priznava, nikakor ne v korist države oziroma državljanov, pač pa na svojo korist in korist stranke. S prsti kažejo na javne stavbe, sezidane na državne ali občinske stroške, ki razpadajo, komaj dokončane, ker ni bila zanje porabljena niti polovica določenega denarja, pač pa so dobili plačilo politični varuhi in zastopniki.

Kako odpmoči naraščajočim pogreškom demokracije vlade v Združenih državah? Odgovor bo dala mladina. Ena skupina priporoča boljševizem, druga fašizem. Boljševikov, oziroma kakor jim pravijo v Združenih državah, komunistov je mnogo in dasi ne nastopajo javno, imajo s svojim delom širok in globok vpliv. Še več je privrženecv fašizma in pridobivajo po številu in pomenu z rastočimi Mussolinijevimi uspehi.

Dr. Nikolai Jurray Butler, predsednik Columbie University v New Yorku, je nedavno v obširnem govoru opozarjal na nevarnost, ki grozi Zedinjenim državam i od komunistične i od fašistične strani. Priznaval je, da izgubljajo ljudje zaupanje v pošteno in tudi uspešno demokracijo vlado in vzpodbujali je mladino, naj kakor o komunizmu tako o fašizmu razmislija prej, predno se odloči, česa se oprime pri prepovedu vlade in uprave svoje domovine.

Po njegovem mnenju je vojna gnala vodo na oba mlina, na boljševiškega in fašističnega. Med vojno ni bilo demokracije vlade. Vsa moč je bila v rokah posameznikov. Ljudje so se tega navadili in se niso pritoževali, če se je to ponovilo i po vojni, le da je imel vsak posameznik od vsega svojo korist.

Leninov korak je prinesel koristi milijonom zatiranega prebivalstva, ker jim je dal zemljo, to se pravi kruh. Zemlja in kruh sta kmetu zadoščala; za gesla mu ni bilo mar. Vsaj v Rusiji velika večina ne zna mti brati, niti pisati, in je sploh stik in medsebojno sporazumevanje precej otežkočeno. Ljudstvo, navajeno samovlade, ni ugovarjalo, če so uradnike zamenjale organizirane skupine Lenineve vrste. Če se je vzdržala samovlada z nasiljem, je uporabila in uporabljala boljševiška stranka vsa sredstva, da uniči vsak odpor. In le nasilje in nenadne izpremembe vlade in uprave so pomagale boljševiški upravi, da je še danes v Rusiji na krmilu.

Le da je današnji način boljševizma malo podoben onemu pred desetimi leti in Lenin sam in njegovi pristaši so bili razočarani v svojih nadah. Vsaj so pričakovali, da se boljševizem ne razširi le po celi Evropi, pač pa po celem svetu; med tem pa je ostal omejen na ruske kraje. Na zapad, do prave Evrope, mu niso pomagali niti milijoni rubljev in v Aziji je bil prisiljen, izpremeniti svojo podobo. Ljudska narava se ne da izpremeniti z nasiljem.

Po nazoru predsednika Butlera je demokraciji Združenih držav fašizem mnogo nevarnejši od boljševizma. Severoamerikansko ljudstvo občuduje uspehe posameznikov in skupin, in ne dajo se tajiti Mussolinijevi uspehi. Poleg osebnih uspehov pa se amerikansko ljudstvo navdušuje tudi za nekatere zahteve fašistov. Marsikdo v Združenih državah soglaš s fašisti, da bi moral vsak posameznik zreti v službi države in svojim tovarišem največje zadoščenje in da bi pri-

znaval, da je egoizem največji greh. Podobno je z drugimi zahtevami: državi in družbi je treba pomagati z dejanji, ne pa z besedami. Marsikdo v Združenih državah si želi, da bi bilo manj govorjenja, a več dela, kar se tiče splošno koristnih stvari. Le da te želje ostajajo le želje. Tretja zahteva fašistov, da v moderni državi ni svobode posameznika in je zaradi tega treba zlomiti voljo posameznika v korist narodne blaginje je marsikateremu všeč in je vendar nelzmerno nevarna, ker razbija temelje demokracije Združenih držav in vodi k absolutni državi. Kdo naj zlomi voljo posameznika na korist celote? Fašisti odgovarjajo »država«. S tega izvira, da mora biti država močnejša od volje velike skupine posameznikov, pa bodisi dveh tretjin državljanov. In to je absolutna država. Absolutna država pa zahteva suverenih posameznikov. Taki so bili monarhi in oligarhi, kajti kakor vsak posameznik ali monarh, tako lahko male skupine posameznikov oziroma oligarhija obvlada prebivalstvo države pod geslom, da mora biti volja posameznika zlomljena v korist celote. In kje je potem osebna svoboda? In vendar je ustava Združenih držav zgrajena na osebni svobodi, ki se javlja v krajevni in okrajni samoupravi.

Zanimivo je, da predsednik Butler, dasi je v svojem govoru priznaval težko bolezen demokracije uprave Združenih držav in odbijal boljševizem in fašizem, vendar ni dal mladini leka, pač pa se je zadovoljil s pozivom, da bi z demokracijo vlado poboljšala in zagotovila svoji domovini osebno disciplino.

POLJSKA KRITIKA O NAŠI GRAFIKI.

Razstavo jugoslovenske grafike, katero je bila priredila v Lvovu jugoslovensko - poljska Liga skupno z društvom prijateljev lepih umetnin so ocenjevali poljski kritiki v raznih listih. Posnemamo iz ocen, priobčenih v poljskih listih, nekaj odstavkov, ki bodo predvsem zanimali naše občinstvo. Dnevnik »Staro polskie« prinaša oceno izpod peresa Wladislava Koziceke. Po uvodu, v katerem opisuje presenečenje nad raznolikostjo in temperamentnostjo razstavljenih del, omenja posamezne avtorje, med katerimi posebej posebno pažnjo Meštroviću in Tomislavu Krizmanu. Med Slovenci omenja Šantla, ki ga imenuje solidnega realista brez kristalizirane individualnosti, O S. Cudermanu pravi, da so njegovi lesorezi polni Goyovske fantastike. Imenuje tudi ekspresioniste Maleša in Piona, a o Jakcu, ki dosega vizijnerske efekte pravi, da je jugoslovenski Skoczylas, Justinove lesoreze imenuje estetične igračke.

V »Chwili« je napisal feljton o jugoslov. grafiki Artur Lautenbach. Pozdravlja prireditve razstave, ker se v grafiki najboljše spozna umetniška tehnika kakke dežele; grafika nam odkriva tajnost risbe, a risba je okostje vsakega umetniškega dela na polju likovnih umetnosti. Med najspodobnejše naše grafike šteje Jakca, Meštrovića, Postružnika in Trepseta. O Jakcu pravi, da je reprezentant jugoslovenske moderne. Pri njem se staplja v eno celino mirnost in lepota linije, diskretna igra svetlobe, asketična vzdržljivost in umejenost v iskanju efektov. Imenuje tudi Cudermana, Justina in Maleša.

Drugi listi so prinesli članke o zgodovini jugoslov. grafike od prvih naših grafikov Medulića, Klavića, Martina Kalunić-Kotte (roj. Šibenčana) do danes.

Razstava je torej vspela zelo dobro; upoznala je Poljake z delom naših umetnikov na polju grafike.

Udruženje oblikujočih umetnikov nam javlja: Kakor znano, je priredilo udruženje oblikujočih (likovnih) umetnikov razstavo jugoslovenske grafike v Curihu, pozneje v Lvovu in Firenci. Razstavi v Lvovu in Firenci sta se vršili istočasno. Lvovska razstava, ki je bila prva izmed serije razstav, ki so se imele vršiti v Poljski, je prenešana v Varšavo, Firenska razstava še traja. O tej razstavi, ki je mednarodna in na kateri tvorijo Jugoslovenci samo en del, bo izšla posebna luksuriозна knjiga v italijanskem in francoskem jeziku ter bo opremljena s mnogimi reprodukcijami. Točnejši podatki so interesantom na razpolago pri tajništvo udruženja. O curiški razstavi še manjkajo podatki. Dela, ki so bila tam razstavljenaa, so bila priključena poljskim razstavam. Na drugem mestu objavljamo poziv k udeležbi pri reprezentativni razstavi jugoslovenske grafike, katera bo v jeseni v Pragi.

njih letih, politika, ki je razburjala našo stranko (Protić, Jovanović), tu je »Srbsko-hrvatski sporazum« in »Pakt prijateljstva s predstavnikmi Slovencev«, da omenjamo samo to. Danes je Jugoslavija tu, narod SHS se je odločil sam in potrebno je, da smatramo nacionalno vprašanje v tem pogledu za likvidirano in nikakega smisla ni, da ga zopet načnemo. To more zahtevati samo kapitalistična reakcija. Jugoslavijo čakajo drugi problemi, važni socialni in kulturni problemi in tedaj bo mogla naša nacija tekmovali z ostalimi nacijami na svetu in dati človeštvu maksimum svojih vrednot. Kako bomo uredili našo državo, to je vprašanje našega sporazumnega dogovora in pameti. Naj si komunisti ne belijo glav s tem.

Kot primer, kako vi, g. Grahor, niste znali čitati in niste razumeli mojega članka, najbolje dokazuje »privatni nasvet«, ki mi ga absolutno brez potrebe dajete na koncu svojega članka. Ko sem dejal v odgovoru g. Mrzelju, da sem pred Prešernovim spomenikom govoril o Koroški, sem storil to, ne zato, da bi razpravljaj o koroškem problemu, temveč da odbijem od sebe insinuacijo, da sem Antislovenec, da dokazem kako sem nasprotno, od prvega dne svojega bivanja v Sloveniji izkazoval svoje simpatije za Slovence in živ interes za vse slovenske probleme. Kaj res ne znate čitati ali pa namenoma in zlobno

potvarjate moje misli? Neverjetno! — Kar se pa tiče stvari same, ker ste jo že omenili, ve ves objektivni svet, da za žalostni rezultat koroškega plebiscita nimamo mi Srbi absolutno nobene krivde, niti dejanske, niti moralne. Mi se nismo mogli dovolj naučiti, ko smo čuli za to, kajti kaj takega bi se pri nas ne moglo dogoditi, pa čeprav bi bile pri nas stokrat slabše razmere. Čitajte g. Grahor dokumente o tej stvari in spoznali boste, da nam delate krivico. V kolikor se tiče odnošajev srbskih vojakov za časa plebiscita samega s tamkajšnjim ljudstvom, verujte, da se od teh ljudi, po desetih letih nadčloveške borbe in vsakovrstnih muk in ponižanj, ni moglo zahtevati postopanje v fraku in v rokavicah. Zelo žalostno bi bilo, če bi to ali pa kako ujetu in spečeno pišče ali neplačan prašič na raznaju uplaval na nacionalno zavest koroških Slovencev! Ako je za razumevanje takih stvari potrebna neka posebna pamet, potem je treba o tem voditi debato. Za moje poznavanje slovenskih razmer ne vodite brige vi, jaz jih poznam prav dobro, mnogo bolj in globlje, kakor pa mislite vi; poznam jih še iz srednješkolskih klopi, ko sem vzdrževal zveze s Slovenci in spremljal politične in kulturne razmere Slovenije in sodeloval s Slovenci v tajnih nacionalističnih srednješkolskih organizacijah.

Ljuba D. Jurković.

eno posredovalnico služb za privatne nameščenice tem večja. Razni nepošteni koristolovci so to potrebo hoteli izkoristiti v svojo korist in na škodo brezposelnih privatnih nameščenic. Mnogoštevilne »agencije« v Beogradu, Zagrebu, Novem Sadu, Subotici in v drugih mestih naše države so anoncirale svoje posredovalnice za »vse vrste nameščenic« ter so za evidentiranje vsakega brezposelnega privatnega nameščenca (z izgovorom, da ga bodo kasneje brzojavno obvestile o nastopu službe) izsiljevale 50 do 100 dinarjev. O nastopu službe pozneje ni bilo glasu, a na zahtevana pojasnila sploh niso odgovarjale. — Umljivo je tudi to, da mnogi brezposelni privatni nameščenici niso razpolagali s svoto, katero so te agencije zahtevale za svoje »posredovanje« ter se tudi v slučaju, da bi bil uspeh posredovanja pozitiven, istega ne bi mogli poslužiti!

»Zveza privatnih nameščenic Jugoslavije« je kot strokovna organizacija privatnih nameščenic na podlagi Zakona o zaštiti delavcev št. 106 opravičena voditi svoj Centralni urad za posredovanje dela privatnim nameščenicem. Poleg krajevnih uradov, ki obstojajo v drugih mestih države, je sklenila naša organizacija voditi svoj oblastni urad za posredovanje nameščenja privatnim nameščenicem v Ljubljani, ki bo raztezal svoje delovanje po celi Sloveniji in istočasno ostal v stikih s Centralnim uradom za posredovanje dela privatnim nameščenicem v Zagrebu

v svrhu čim uspešnejšega delovanja. Posredovanje za vse kategorije privatnih nameščenic, ki so člani »Zveze privatnih nameščenic Jugoslavije« se izvršuje brezplačno! Apeliramo na vsa trgovska, industrijska, gospodarska, bančna, rudarska in druga pridobitna podjetja, da se v slučaju potrebe obračajo samo na naš naslov in da z nameščenjem onih, ki so vsled današnjih gospodarskih razmer že daljšo dobo brezposelni, ublažijo njihove nevzdržne gnotne razmere in bedo njihovih rodbin.

Urad ima v svoji evidenci: izvežbane pisarniške moči, samostojne knjigovodje, trgovske pomočnike vseh strok, daktilografije, poslovodje, rudarske in tehnične nameščenice, perfektne stenografe in stenografije, korespondente, skladiščnike, trgovske potnike itd. Oferte in pojasnila se delodajalcem, velepodjetjem dopošljejo na zahtevo brezplačno!

Podpirajte brezposelne privatne nameščenice!

Oblastni urad za posredovanje nameščenja privatnim nameščenicem se nahaja v poslovnih prostorih Z. P. N. J., Ljubljana, Gledališka ulica št. 8. (palaca Pokojninskega zavoda za nameščenice.)

Urad bo izdajal svojo tedenska poročila iz delovnega tržišča privatnih nameščenic.

Zveza privatnih nameščenic Jugoslavije Ljubljana.

Ing. Bogdan Pahor. — Ing. Sergej Goriup.

K poglavju »Organizacija kmetijske službe v oblastih«.

V »Narodnem Dnevniku« od 16. in 17. t. m. so se oglašili trije srezki ekonomski (Wernig, Sustić in Malasek) z različnimi recepti, kako naj bi bilo najbolje, da bi se organizirala obojestransko preorganizirala sedanja hirajoča kmetijska služba v posameznih oblastih. Med drugim pa gospodje srezki ekonomski v članku neusmiljeno napadajo visokošolske agronome, da imajo ti povsod prednost čeravno so premalo praktični in preveč teoretično naobraženi ter so zato za kmetijsko pospeševalno službo med narodom manj sposobni. Očitajo nadalje tudi visokošolcem, da so za povzdigo kmetijstva malo storili in da je vsa kmetijska kultura izšla edino le od srednješolcev. Pri tem pa citirajo vse do danes za kmetijstvo manj ali več zaslužne moške kar poimensko in konstatirajo, da izhajajo ti izključno le iz vrst srednješolskih izobražencev. Ker bi lahko javnost pri čitanju omenjenega članka dobila napačno sliko o visokošolsko naobraženih agronomih, sva se odločila podati nekoliko pojasnil v tem oziru.

Mi visokošolci nismo nasprotniki srednješolcev in jim tudi ne odrekamo, da imajo na polju kmetijstva veliko zaslug, katerih jim pa tudi nikdo ne krati. Saj je bilo do pred kratkega skoro izključno vse kmetijstvo v rokah srednješolcev. Visokošolcev agronomov nismo še poznali, saj pri nas v Sloveniji. Študij je še mlad, vendar imamo ravno v zadnjem deceniju že nebroj narasčaja. Samoposebi je umevno, da mora imeti višja izobrazba pred nižjo prednost.

Vsako prekrpanje v tem oziru bi bilo bob ob steno. Jasno je kot beli dan, da se danes mora smatrati agronomski študij kot vedo, ki zahteva dovršeno in zaključeno srednješolsko predizobrazbo. Brez take izobrazbe je globoko umevanje težkih problemov in globokejši pogled v njene discipline popolnoma izključen. Vsakemu akademiku se odpro vrata visoke šole, ki ga srednja šola s svojimi zaključnimi izpiti spozna zrelega za študij na visoki šoli. Za vstop v kmetijsko srednjo šolo pa zadostuje nižja srednja šola in

večkrat celo samo dvoletna nižja kmetijska šola. S tem je že podana dovolj jasna slika med načinom gledanja in razumevanja materije. Nauki elementarnih panog raznih ved sistematično podani, se ne dajo nikdar več nadomestiti. To je oni veliki vzgojni moment popolne in zaključene srednje šole ki vtisne akademiku neizbrisni intelektualni pečat.

Naši agronomi so še mladi, kot je tudi njihov študij mlad. Nikdo ne more prerokovati naprej, da je visokošolcem za prakso preučen in ne bo dober ljudski pedagog. Nasprotno, ravno ljudje z najvišjo izobrazbo so najboljše učitelji. Saj se je celo govorilo da se bo zahtevalo celo od ljudskošolskih učiteljev visoka šola.

Smelo se pa lahko trdi, da je danes nastopilo tudi že v agronomiji razdobje in da se je pojavil boj med čisto empirijo in znanostjo. Tak boj se je drugod že davno izvajal. V medicini, v pravu je stvar že do cela urejena. Nikomur ne bo prišlo na um, da bi tu ne uvidel potrebe visokošolskega študija; ravno isto bo pa kmalu tudi v tehniki. Na dlani pa leži, da bomo imeli kmalu toliko visokošolcev-agronomov, da bodo ti zasedli sploh vsa vodilna mesta v javnih službah kmetijske stroke, med tem ko bo srednja šola služila v glavnem izobrazbi bodočih gospodarjev na srednjih in večjih gospodarskih obratih.

Mi smo agrarna država, pa žalibog se danes to zelo malo upošteva. Agrarstvo je potisnjeno ob zid. Kje so naša stanovska zastopstva? V socialnem in zakonodajnem oziru se je tudi še bore malo napravilo. Pretežno agrarno krizo se rešuje le z injekcijami, ki to bol le začasno ublaže, ker za radikalnejšo kuro nam manjka še diagnoze. Temu pa niso visokošolci-agronomi krivi, ker so do danes splošno stali na vodilnih mestih le srednješolci. Za rešitev vseh teh problemov, ki niso samo tehniškega, namreč globoko socialnega in agrarno-političnega značaja, potrebujemo mož s temeljitim strokovnim znanjem in široko razprtim obzorjem, kakoršnega nam daje v prvi vrsti visoka šola.

Gospodarstvo.

IZVOZ LETOSNJIH ČESPELI.

Pred štirinajstimi dnevi sem napisal za N. D. kratko poročilo o splošno dobri letini, posebno o bogati letini čespele. Danes tako ngodno poročilo ne velja več in treba ga je močno popraviti. Poročila iz Bosne pravijo, da so med tem časom pritisnili gorki vetrovi, da so čespele počrnele in po večini odpadle. Le v bregovih krajih bo ob potokih in rekah dobra letina, in na to se tamošnji izvozniki skrbno pripravljajo. Slovenskim izvoznikom, ki so se zadnji dve leti mešali v te posle, pa nujno vetujem, naj puste izvoz bosenskih čespele bosenskim trgovcem, celo ne naj ne lezejo v Srbijo, kajti lep narodni rek pravi, da: Čič na za barko. Tamošnji izvozniki se zadovoljujejo tudi s polovico dobička od one čebe, ki je za nje manjša. Lani so nekateri naši izvozniki silno veliko izgubili, a to povsem po svoji lastni krivdi. Lani je bilo že samo po sebi zelo slabo leto za naš izvoz čespele, kakor sem lani v tem listu na drobno poročal. In v to smo lo se vtaknili nekateri naši ljudje s svojo neorijentiranostjo in neznanjem. — Kako je bilo lani težavno kupčevati s tem blagom na Dunaju in tudi v nemških mestih, bi znali tukajšnji odvetniki, med temi je tudi naš častitljivi rojak dr. Babnik, zapeti marsikake žalostinke; seveda ne za se, ampak za svoje kliente v Jugoslaviji.

Ako bi bilo v bližini Avstrije pri nas dobrih in lepih jabolk, bi morda v Avstriji dobro prodali. Toda še bolje, ako jih morejo prodati kam drugam. Danes so tu dosti lepa ogrska jabolka v podrobni prodaji po 60 do 80 grošev. Ni pa s tem rečeno, da bi se naša jabolka ne mogla dražje prodajati. Vsekakor je treba prej dobre informacije, zlasti tudi informacije o tukajšnjih kupcih. Na Naschmarktu je mnogo gnilobe. Ne odposlajte vagona prej, dokler nimate točne informacije

o firmi, ki hoče blago v komisijo ali tudi proti plačilu v določenih rokih. — Marelec je bilo letos le malo, a še pri teh so bile kolosalne izgube. Cena je bila precej visoka, toda prav tu se je videlo, da je med kupujočim občinam letos manj denarja nego dolej. Marelice so bile letos že luksuzno blago, ki si ga običajni zemljani niso mogli privoščiti.

A. G.

LICENCOWANJE BIKOV V MARIBORSKI OBLASTI.

Tekom letošnje pomladi se je vršilo zakonito predpisano licencovanje bikov po vseh sodnih okrajih mariborske oblasti. Predvedlo se je skupaj 2168 bikov. Po pasmah odpade ena simodolsko 666, na marijedvorsko 620, na pomursko 818 in na pincgavsko 128 bikov. 384 je bilo medsebojnih križancev teh pasem; 66 bikov pa je bilo tujih (nedovoljenih) pasem.

Sposobnih je bilo 518 (78%) simodolcev, 463 (75%) marijedvorcev, 252 (81%) pomurcev, 81 (63 odstotkov) pincgavcev in 197 (51 odstotkov) križancev. Ostali so nesposobni. Pripuščenje teh nesposobnih bikov ali sploh na licencovanje ne prignanih bikov se kaznuje z denarno globo Din 250.—

V smislu zakona je potrebno, da ima vsaka občina najmanj enega bika na vsako pričetno stotino krav in telic. Na ta način znaša primanjkljaj bikov 853 in sicer 131 marijedvorcev, 100 simodolcev, 80 pomurcev in 42 pincgavcev. Občine so dolžne, da si manjkajoče bike nabavijo.

Lastniki najodličnejših bikov prejmejo državno premijo po 800 Din in veliko ministrsko diplomu. Lastniki nadaljnjih izvršnih bikov pa dobe oblastno nagrado po 600 Din in pohvalnico. Lastniki nadaljnjih prav dobrih bikov dobe pohvalnico in prvo okrajno nagrado. Ostali dobri bikodržci prejmejo na-

grado iz blaganj okrajnih zastopov. Obvezani pa so, da bika drže za plemo še vsaj eno leto. Vse priznanje gre oblastnemu odboru v Mariboru, ki je takoj v pričetku svojega delovanja prispeval vsekakor znatni znesek 30.000 dinarjev.

BORZE

19. avgusta.

Devize in valute.

Ljubljana. Curih 1093.5 — 1096.5 (1095), Dunaj 7.99125 — 8.02125 (8.00625), London 275.85 — 276.65 (276.25), Newyork 56.69 do 56.89 (56.79), Praga 168.2 — 169 (168.6), Trst 309.25 — 311.25 (310.25).

Zagreb. Dunaj 7.99125 — 8.02125, Berlin 13.51 — 13.54, Milan 309 — 311, London 275.85 — 276.65, Newyork 56.65 — 56.85, Pariz 221.75 — 223.75, Praga 168.185 — 168.985, Curih 1093.5 — 1096.5 (1095); avstrijski šilingi 7.985 — 8.015.

Curih. Beograd 9.13, Berlin 123.40, Newyork 518.625, London 25.21375, Pariz 20.3325, Milan 28.275, Praga 15.39, Bukraesta. 3.195, Dunaj 73.075.

Efektii.

Ljubljana. Celjska 197 — 199, Ljubljanska kreditna 142 — 0, Merkantilna 0 — 80, Kreditni zavod 160, Stavbna 56 — 0, Sešir 104—0, Kranjska industrijska 390 — 0, Dušik, Ruše 260 — 270.

Ljubljanska blagovna borza. Les: Zaključenih je bilo 5 vagonov. Nudijo se suha bukova drva, cepanice, fco vagon nakl. postaja po 19.50, hrastova drva, fco vagon nakl. postaja po 18, bukovi plohi, nežamani, od 16 cm širine naprej, od 2.25 m dolžine naprej, I, II, III, fco nakl. postaja po 400. — Deželni pridelki: Zaključkov ni bilo.

PRIMORJE.

Priimki v Trstu. Dne 8. avgusta se je znova vršila seja znane komisije za spreminjanje priimkov v Trstu. Bilo je 141 prošen. Uslišali so jih 79. Za ostale priimke je komisija rešitev samo odločila, da stopi v osebni dogovor z nekaterimi zainteresirani. Tudi to pot je bila komisija zelo pametna, učena in modra. Naj navedemo samo par primerov »italijanskih« priimkov. Spremenili so med drugim: Verich v Verzi, Verh v Verri, Uicich v Ucinii, Rasmilovich v Rasmii, Tschernota v Cernotti, Repich v Reppi, Conz v Canto, Počkaj v Poggi, Katalinič v Cattalini, Chersich v Chersi, Kriuz v Criutti, Cernitz v Cerni, Pollak v Pola, Waschmann v Vasani, Polanz v Polani, Orlich v Orlini, Antončič v Antonini, Marinich v Marini, Bandel v Bandi (znan renegat vitez Bandelj bo tedaj za naprej Bandi), Porok v Porro, Sirotich v Sirotii, Vodopivec v Bevilacqua, Bernje v Bernieri. Sodi pa naj vsak sam.

Rudnik v Cerknem. Cerkljansko je od nekdaj znano, da je bogato na rudah, baje na srebru, bakru n svinču. Že večkrat so poskusili kopati razne rove, a žile niso bile zadosti bogate. Zdaj so se tudi Italijani, ki jim manjka rudnikov, začeli zanimati za ta kos zemlje. Baje je dobila neka komisija nalog, da preišče okolico in ugotovi bogatost ležišč na Cerkljanskem. Komisija se je bila zbrala pred kratkim v Cerknem pri nekaki slavnostni seji z zastopniki domačih oblasti. Na tej seji se je mnogo govorilo o bodočem Cerknem kot industrijskem središču, ki bo tekmovalo z Idrijo. Tudi pretekt, ki je pred nedolгим časom obiskal Cerkno, se je zanimal za to. V koliko se bodo sanje uresničile, ni znano. Gotovo pa je, da Italijanom ne gre samo za to, da črpajo rudo, ampak, da z rudarskimi kolonijami poitalijančijo naše ljudi.

Sportne vesti.

JUBILEJNI NOGOMETNI TURNIR

S. K. SLOVANA,

ki se prične jutri z nastopi Hermesa, Jadra, na Slavije in Slovana bo nudil predvidoma ostro borbo za darilo mestne občine ljubljanske. Vsi navedeni klubi so prilično v enakih formi. Dejstvo je, da so se vsi klubi pripravljali za ta turnir in sicer prav temeljito. Kar se tiče Hermesa, smo ga imeli priliko videti v nedeljo, sicer je podlegel, toda z minimalno diferenco. Jadran, ki nastopi v svoji najmočnejši postavi, bo v bodoči sezoni sigurno trd oreh tudi našima najmočnejšima kluboma Iliriji in Primorju. Skoro nič se ne sliši od Slavije, vendar se pa pozitivno ve, da je poletni čas dobro izrabila in zna mogoče pripraviti kako presenečenje so tekmujočim klubom. Da je tudi jubilar S. K. Slovan v izredni formi, to dokazuje njegova zadnja igra proti Iliriji pretekli ponedeljek, ko se je z največjim elanom uprl našemu prvaku in dosegel lep rezultat 5 : 4, četudi je igral s par rezervami.

Zveza kolesarjev kraljevine SHS. Službeno. Delegatje obeh ljubljanskih podoborov so sklenili na skupni seji dne 17. t. m. sledeče: Semifinale za državno prvenstvo se vrši dne 4. sept. t. l. na progi Ljubljana — Celje — Ljubljana km 150. Istočasno se starta za »Kolesarsko prvenstvo Slovenije« za leto 1927-28, in sicer »juniorske« in »prvo razredne« skupina. Točni razpis razpošlje se pravočasno vsem klubom Slovenije. Začetkom oktobra vrši se »Gorsko prvenstvo Slovenijec« na običajni progi Vrhnika km 20 do km 28 državne ceste proti Logatcu.

ASK Primorje — kolesarska sekcija. Za nedeljo dne 21. t. m. razpisana medklubska kolesarska dirka se zaradi tehničnih ovir preloži na prihodnjo nedeljo dne 28. t. m. — vodja sekcije.

Najlepše kopališče sveta. Honolulu, glavno mesto Hawayskega otočja, poseduje najkrajše svetovno kopališče na prostem. Leži v Waikiki Beach, slavnem kopališču. Cela dol-

žina bassina znaša 1000 m. Ob treh straneh kopališča so postavljene pod palmovimi gaji velikanske tribune. V tem kopališču bo ameriška atletska unija priredila 24., 25., 26. in 27. t. m. nacionalna pavalna prvenstva. Vdeležiti se jih bodo najboljši ameriški, argentinski, japonski, avstralski in domači plavalci; slednji slovó kakor znano kot najboljši plavalci sveta in so prvi plavalci sedaj moderni način »crawla«.

Nova ameriška lahkoatletska zvezda, katerim ameriški sportni krogi resno računajo za amsterdamsko olimpijado, je Johnny Merchant, dijak kalifornskega vseučilišča. V zadnjem času si je priboril tri visokošolska prvenstva. Pri zadnjih bojih je vrgel kladiivo 51.81 m daleč. Vendar pa Merchant ne pride v poštev kot najboljši favoriti za meč kladiva, ampak je sploh izboren all-round atlet. V skoku v daljavo je dosegel že 7.31 m; tehta 90 kg, preteče pa vzlic temu 100 y v 10.2 sek.

Širokogrudna definicija amaterstva. Londonska »Daily Mail« kritizira odločbo pariškega olimpskega komiteja, da se pločuje za nagometne izgubljeni zaslužek podjetnikom, od teh pa internacionalcem, ter navaja sledeče: »Ta odločba komiteja o načelu odškodnine ni daleč oddaljena od revolucije v pojmovanju amaterskega principa in je mogoče, da se mora to, kar se danes dovoli nogometšem, jutri dovoliti lahkoatletom in drugim sportnim panogam.« Tega mnenja smo tudi mi in mislimo, da ni samo mogoče, ampak prav gotovo, ker obstoja vendar samo eno naziranje amaterstva in to mora obveljati za vse sportne panoge.

Pri mednarodni cestni dirki v Curihu, ki so se je vdeležili kolesarski prvaki vseh držav, je zmagal italijanski svetovni prvak Alfred Binda, ki mu je po kratkem presledku sledil Italijan Linari. Švicarski prvak Suter se je placiral kot tretji, četim je četrto mesto zasedl Francoz Pelissier.

Iz mednarodnega ringa. Boksmatch med Delaneyem in Paolinom je končal z zmago prvega, ker je bil ves čas nekoliko v nadmoči, predvsem radi svojega preudarnega načina borenja. Paolino je boksal navadno brez kritja in je vedno poskušal knock-out. Ko ga je Delaney v 7. rundi ranil na očesu, je postal ves divji, je brezmišlno napadal in udaril več globokih udarcev, tako da je sodnik ustavil nadaljno borenje in Paolina diskvalificiral. Mnogoštevilno občinstvo je Paolina izžvižgalo.

Svetovno — rekordna stafeta v aeroplanu. Pruska 4 X 100 m stafeta, ki jo tvorijo Schüller, Salz, Wernsing in Houben, dalje skakalec v daljavo Doberman (Köln) in metalec diska Paulus (Giessen) so se podali od nacionalne lahkoatletske tekme v Dortmundu za aeroplanom čez Berlin v Oslo, da se vdeležijo v norveški prestolnici tridnevne mednarodne prireditve. Houben, Doberman, Salz in Paulus se podajo takoj po dokončanem mitingu iz Osla v Amsterdam, kjer startajo pri lahkoatletskem meddržavnem boju Holandska — Zapadna Nemčija. Pri tem načinu potovanja ne igra razdalja nobene vloge več in odpade vsaka utrujenost, ki tolikrat ovira uspehe tekmovalcev, ki dosežejo svoj cilj šele po dolgotrajni železniški vožnji.

To in ono.

STOLETINICA IZNAJDBE PLUGA.

Minulo nedeljo so Čehi proslavljali važno stoletnico, manj slavno in znano po širokem svetu, vendar v toliko pomembnejšo za človeško civilizacijo. V časih primitivnega načina obdelovanja zemlje, ki je spravljal v dobi fevdalizma kmeta v še večjo odvisnost, sta na Češkem v vasi Rybitvi pri Pardubicah razmišljala dva zvesta prijatelja, kovač in kmet, bratranca Veverka, kako bi olajšala kmetu njegovo delo. Posrečilo se jima je, da sta konstruirala primitiven plug in napravila z njim prvi čudež. Vse poljedelstvo je bilo s tem momentom postavljeno na nove temelje, korist uporabe pluga si je utirala pot po celem svetu in odprli so se novi studenci dohodkov od novem načinu izrabljanja zemlje. Nezaupanje in konservativni značaj češkega kmeta in takoj spoznal cene iznajdbe, pač pa je to storila tujina posebno Nemčija, ki se je trudila da čim največ uveljavi to epohalno iznajdbo. In potem nje jo je kmalu osvojili ves kulturni svet. Enostavna železna plošča, smotrno pritrjena na plug, vrše apostolstvo napredka in vse poznejše iznajdbe, tudi parne in motorne se v bistvu naslanjajo na tip pluga bratrancev Veverka. Čehi so že pred 40 leti postavili obema iznajditeljsma spomenik. To nedeljo pa je bil odkrit še spomenik na mestu, kjer je novoiznajden plug prvič zarezal v zemljo. Glasom poročil se je teh slavnosti udeležilo preko šestdeset tisoč ljudi, ob navzočnosti ministrskega predsednika in nešteti drugih visokih funkcionarjev.

UKAŽELJEN MLADENIC.

V Oedelnru pri Bruxellesu je bil postavljen v spomin na svetovno vojno na glavnem trgu top. Lepega dne je prišel pred spomenik tovorni avtomobil. Može so dvignili top s postamenta ter ga odpeljali. Ker občinski odbor ni dal ukaza, da naj se top odstrani, so jeli kompetentni faktorji zadevo preiskavati. Preiskavali pa so jo brezuspešno, dokler se ni končno javil neki dijak — tehnik, ki je izjavil, da je hotel doma študirati komplicirani mehanizem topa, kar bi se mu pa ne bilo nikdar posrečilo, če bi bil vložil zadavno prošnjo. Djak je pač dobro poznal današnji birokratizem ter je vedel, da je uradni pot najdaljša pot. Svoj cilj je dosegel. Če so ga mogoče tudi malo zašili, o tem zgovdovina molči.

Zvitke (Rolle) za računske stroje, blagajne

vseh sistemov ima vedno in v vsaki količini v zalogi

LUD. BARAGA, Ljubljana

Šelenburgova ulica 6/I.

Ilija Erenburg:

13

Ljubav Jeanne-e Ney.

(Iz ruščine prevedel S. L.)

Stari Ahma-Šuli je ogreval izsušene svoje prste na žerjavi v ognjišču in začel peti: saj so gostje odšli in nihče več ni zahteval kave. Pel je zateglo in strašno, pel je dolgo, mogoče uro, mogoče dalj. Fesja je prenehala zehati uspavana je sede zaspala, Ahma-Šuli je pa venomer pel. Modri Tatar je vedel, da ni ne prokletih, ne blagoslovljenih časov, da so v vseh časih ljudje plakali ali pa se smejali. On je dobro razumeval, da mladi gost, ki sedi v kotu in tako izživajoče in brezskrbno pogleduje skozi posinelo okno, gotovo sanjari o lepi ženski, o slavi, o sreči, da lahko postane očezen, da lahko tudi zaplaka, da pa se bo čez eno uro ali čez leto dni spet veselil. Ahma-Šuli je tudi vedel, da nič na svetu ne more več razveseliti starega Osmana Sejdula iz Otuz, ki ima mnogo marelic, ki pa nima več edinega sina. Vedel je tudi, da nobena žerjavica ne more več ogreti njegovih zeblih prstov. In vedoč vse to, je on še posebno žalostno pel. Njegovo petje je bilo tako žalostno, da tudi Andrej ni vzdrljal in je zavzdihnil. Kako to, da se je ta vzdih, — samo vzdih, besede ni bilo — slišal podobno kakar milo inozemsko ime.

Ko pa je Andrej stopil na trg, kjer je bilo

dosti slanega vetra, glasov mimoidočih, nad njim pa dosti nenavadno svetlih, kakor od vetra razpihanih zvezd, se ni več spomnil na ono, k kateri bo kmalu moral priti kot nepoznan, strašen gost. Andrej je samo široko korakal, poslušal svoje korake in se smehljaj.

Severovzhodnik.

Proti noči je zapihal severovzhodnik, zapihal je nenadoma in ostro. V četrto ure je spet zavlada zima nad Feodosijo. Ulice so se jadrno izpraznile. Če se je že kak špekulantek, prevzet od želje, za vsako ceno kupiti zaželjene lunte od angleških mornarjev, ki so se proti večeru izkrcali v mestu, odločil, da potakne ven svoj nos, je njegov nos, ostri in podjetni nos špekulanta, v trenulku posivel. V temnem praznem mestu so v vetru žalostno tolkla polkna. Tulili so dvorišni psi, pušeni na svojih službenih mestih. Še strašnejše ko psi, je pa tulil glavni krivec vseh mestnih nadlog, ravno razvijajoči se severovzhodnik. Njemu ni bilo zadosti mračenega morja, na katerem so se premetavale turške jadrnice ko kure po dvorišču, ne samotnih cest, kjer je lahko polomil kolo in do jutra drhtel v mrazu in strahu kod iz žalostnih posetnikov gostilne »Pridržiš Konj«, ne fevdosijskih ulic, ne špekulantskih nosov, ne zaves in ne psov. Severovzhodnik je nesramno lezel v hiše, v razrukane, že zdavnaj ne popravljene hiše beraškega mesta.

Kdor je imel drva — je kuril v pečeh, kdor je imel suhljad, nabrano v okoliških gozdih — je razpihoval kadeče se ogrevače. Tisti, ki pa niso imeli ne drv ne trsak, so se pa kar stiskali drug k drugemu, da bi s slabotno človeško toploto vsaj malo omehčali to dihanje snežne rusijske stepe.

Gospod Alfred Ney je dobival plačo v frankih. Seveda je bilo pri njemu tudi drvo dovoji, in je Vanja že zvečer naložil v peč. Pa kljub temu, ali je karaim Sarum slabo sezidal svojo vilo, ali pa je bil le presilen veter — še celo peč ni dosti izdala. Severovzhodnik je privzdigoval okenske gardine in obdajal obraz gospoda Neya, utrujen od toplote peči in od groga, s svojim ledenim dihom.

Gospod Ney se je razburjal. Dražilo ga je to strašno, ničemer podobno tulenje. Sposoben je bil, da sam zatuli, prav tako, kakor je tulili stari pes na dvorišču vile »Ibragija«. Ni se mogel odločiti, da bi se slekel in ugasnil luč: saj mu veter vseeno ne bo pustil, da bi zaspal. Najboljše bo, če zdaj napiše pisma v Pariz — jutri odhaja namreč pošta.

Namesto lista papirja je pa gospod Ney najprvo vzel v roke ovoj. Napisal je naslov To bi bilo seveda treba napraviti pozneje, ko bi že bilo napisano pismo. Vendar je pa gospod Ney tako storil proti svoji navadi. Ko je dopisal besedo »Pariz«, je pa

sploh izpustil držalo iz rok. Ni dvoma — igrali so mu živci. Zapadal je skrajni občutljivosti, nedovoljeni za člana uradne misije.

Razven severovzhodnika je bila temu kri-va tudi Jeanne. Zvečer, ko sta oba molče počivala, sta se spravila. Ko da sta ste dogovorila, nista niti omenila jutranjega pogovora. Gospod Ney je pripovedoval hčerki o Loirette-u, o svoji pokojni ženi. Kako lepo sta takrat živela! Ko sta se vračala od rane maše, je gospa Ney vedno prinašala s seboj velik šopek glicinij ali aster. Nato sta pila na verandi kavo. Pravzaprav je pil samo gospod Ney, gospa Ney je namreč imela slabo srce in ji je bil zdravnik prepovedal ljubljeno pijačo. Ona ga je skrbno vpraševala: »je-li dovolj močna, moj drug?«. Gledala sta na obrežje Loire-e, po katerem so se v objemu sprehajale lauretske deklice, vitke, ljubke, v velikih, nerodnih »sabots«. Včasih se je gospa Ney pritoževala čez srce. Takrat je ona pritiskala k sebi malo, porredno deklico in jo tiho uspravala: »dodo, ma petite Jeannette!«. Vsega tega pa se je spomnil gospod Ney in ne le Jeannette, ki je postala že velika, otožna Jeanne, je zaplakala v očetovski ramo, ne, tudi kratkovidne, nekako zmedene brez nanosnika oči člana misije so se skalile, kakor se skali zrcalo od človeškega dihanja.

(Dalje prih.)

Pristni in pravi
KAVČIČEV
FLORIAN **RASTLINSKI**
ZELODČNI
LIKER

znan in preizkušen kot zanesljivo
domače zdravilo že nad 20 let
izdeluje in dobavlja
EDINOLE

Rastlinska destilacija „FLORIAN“
(izdelovalec Edmund Kavčič)
družba z o. z. v Ljubljani
Gospodarska cesta št. 13 (Kolizej)

Vsaka pristna steklenica je opremljena z
originalnim podpisom:

Za pristnost jamči

Edmund Kavčič

Varujte se ponaredb, ki se prodajajo
mesto pristnega

Kavčičevega „FLORIANA“!

Dunajski velesejem

(Wiener Messe)

4. do 11. septembra 1927.

Posebne prireditve:

Belgijska razstava. — Italijanska razstava. — Sovjet-ruska razstava. — Japonska razstava.

Tehniške novosti in iznajdbe! — Semen hotelskih potrebščin. — Reklamna razstava. — Semen za radio. — Dunajski salon kožuhov-naste mode.

Brez vizuma! S sejmsko izkaznico in potnim listom prost prestop meje v Avstrijo! Madžarski prehodni vizum se dobi proti vplačanju sejmskih izkazov na meji. Precejšnje vozarinske ugodnosti na jugoslovanskih, madžarskih in avstrijskih železnicah, na Dunavu, na Jadranu in v zračnem prometu. Pojasnila vseh vrst ter sejmski izkazi (po 40 Din) pri Wiener Messe, A. G., Wien VII., Messplatz 1, ter za časa Lipskega jesenskega velesejma pri poslovalnici v Leipzigu, Österr. Messhaus, Hainstrasse 16—18 in pri častnih zastopstvih v Ljubljani: Avstrijski konzulat, Turjaški trg 4; Zvezi za tujski promet v Sloveniji, Aleksandrova cesta 8; Josipu Zidarju, Dunajska cesta št. 13.

Najboljša v materialu in v konstrukciji so:

Josip Petelinca
šivalni stroji in kolesa
Gritzner, Adler, in Phönix.

Najlepše opreme, pouk v voženju brezplačno.

Nizke cene tudi na obročna plačila.
Ljubljana ob vodi blizu Prešernovega spomenika.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z. o. z., Ljubljana
nudi

najfinejši in najokusnejši
namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo. ... Telefon šte. 2389.

Tehnično in higijenično najmoderneje
urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadst.

WECK

čaje in aparati za ukuhanje so najcenejši, ker so najboljše. Znatno znižane cene. Ugodni pogoji! Tovarniška zaloga: Krekov trg 10 pri trdnici Frutkus, Ljubljana.

MALI OGLASI.

Za vsako besedo se plača 50 par. Za debelo tiskano pa Din 1.—.

Prodajalka

dobra moč v mešanem blagu, želi premeniti mesto. Cenj. dopise na upravo tega lista pod šifro »Zanesljivost«.

Drva - čebin

Wolfova 1/II. - Telef. 41

Dipl. pravnik

želi nastopiti primerno službo. — Cenj. ponudbe pod šifro »Pravnik« na upravo lista.

KUPIMO

sledeče knjige — tudi rabljene: »Trije mušketirji«, »Dvajset let poznej«, »Deset let poznej«. Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana.

Oglašujte v Narodnem Dnevniku.

TISKARNA
MERKUR
LJUBLJANA
SIMON OROČIČEVA UL.

se priporoča

za naročila v tiskarsko stroko spadajočih del.

Malinovec

zajamčeno pristen, izborne kakovosti, izdelan samo iz pravih gorskih malin, prodaja v vsaki množini po zmernih cenah tvornica

„ALKO“
družba z o. z.

Ljubljana, Kolizej

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Matna poštna številka št. 14.257

reg. zadr. z neom. zav.

v Ljubljani, Tavčarjeva (Sodna) ulica št. 1, pritličje

Daje:

Posojila na vknjižbo, proti poročilu ter zastavi premičnih in vrednostnih papirjev ter dovoljuje kreditne v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Obrestuje

vloge na 6% brez od-
knjižice knjižice
čistih povedi

Veče stalne vloge in vloge v tok. računu po dogovoru.

Kavčice, inkase, srečke in vrednostne papirje ter čerke in nakaznice (nakazila) na druga mesta.

Uradne ure:

Vsak delavnik od 8.—12., in od 3.—4.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.